

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про географічні назви

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2005, № 27, ст.360)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 5029-VI від 03.07.2012, ВВР, 2013, № 23, ст.218
№ 5462-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 6-7, ст.80
№ 317-VIII від 09.04.2015, ВВР, 2015, № 26, ст.219
№ 2704-VIII від 25.04.2019, ВВР, 2019, № 21, ст.81}

Цей Закон визначає правові основи регулювання відносин та діяльності, пов'язаних із встановленням назв географічних об'єктів, а також унормуванням, обліком, реєстрацією, використанням та збереженням географічних назв.

Встановлення назв географічних об'єктів, а також їх унормування, облік, реєстрація, використання та збереження має важливе значення для вирішення завдань національної безпеки, розвитку економіки, науки і освіти, державного будівництва, міжнародного співробітництва, а також у повсякденному житті громадян.

Стаття 1. Основні терміни

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

географічні назви - власні назви географічних об'єктів, що застосовуються для їх розпізнавання та встановлення відмінності від інших об'єктів;

географічні об'єкти - цілісні і відносно стабільні утворення Землі природного або антропогенного походження, що існують або існували в минулому і характеризуються певним місцеположенням: орографічні - материки, гори, хребти, скелі, ущелини, льодовики, рівнини, низовини, яри, балки, острови, коси, вулкани, печери тощо; гідрографічні - океани, моря, затоки, протоки, лимани, озера, болота, водосховища, річки, канали тощо; адміністративно-територіальні - держави, автономні території, області, райони, міста, селища, села тощо; соціально-економічні - залізничні станції, роз'їзди, порти, пристані, аеропорти тощо; природно-заповідні - природні парки, заповідники, заказники, заповідні урочища та інші подібні об'єкти;

найменування та перейменування географічних об'єктів - присвоєння назв географічним об'єктам відповідними органами державної влади або органами місцевого самоврядування;

унормування географічних назв - вибір найбільш вживаних і прийнятних географічних назв та визначення їх написання мовою, якою вони вживаються, за встановленими правилами.

Стаття 2. Законодавство України про географічні назви

Законодавство України про географічні назви базується на Конституції України, інших нормативно-правових актах, міжнародних договорах України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Стаття 3. Сфера дії цього Закону

Дія цього Закону поширюється на регулювання відносин та діяльності, пов'язаних із встановленням назв географічних об'єктів, унормуванням, обліком, реєстрацією, використанням та збереженням назв географічних об'єктів, що знаходяться на території України, континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони, а також назв географічних об'єктів Землі, відкритих українськими дослідниками і вченими, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Цей Закон також регулює відносини щодо використання в Україні назв географічних об'єктів, що знаходяться на території інших держав, а також географічних об'єктів Землі, на які не поширюються суверенітет та юрисдикція будь-якої держави.

Стаття 4. Органи, що здійснюють державне управління у сфері топографо-геодезичної і картографічної діяльності

Державне управління у сфері топографо-геодезичної і картографічної діяльності здійснюють центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері топографо-геодезичної і картографічної діяльності, та центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері топографо-геодезичної і картографічної діяльності (далі - спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань географічних назв).

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері топографо-геодезичної і картографічної діяльності:

визначає державну політику щодо встановлення назв географічних об'єктів, а також унормування, обліку, реєстрації, використання та збереження географічних назв;

розробляє та затверджує нормативно-правові та нормативно-технічні акти з питань встановлення, унормування, обліку, реєстрації, використання та збереження географічних назв.

Спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань географічних назв:

здійснює координацію діяльності, пов'язаної з установленням, унормуванням, обліком, реєстрацією, використанням та збереженням географічних назв;

організовує проведення відповідної експертизи географічних назв;

забезпечує створення та ведення Державного реєстру географічних назв;

контролює використання та збереження географічних назв;

здійснює міжнародне співробітництво з питань встановлення, унормування, збереження, обліку, реєстрації географічних назв, а також створення та ведення Державного реєстру географічних назв.

Нормативно-правові акти центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері топографо-геодезичної і картографічної діяльності, прийняті в межах його компетенції, є обов'язковими для інших центральних та місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері топографо-геодезичної і картографічної діяльності, та спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань географічних назв здійснюють інші повноваження, передбачені законами та покладені на них актами Президента України.

{Стаття 4 в редакції Закону № 5462-VI від 16.10.2012}

Стаття 5. Встановлення географічних назв

Встановлення географічних назв включає виявлення існуючих або відомих у минулому історичних географічних назв, найменування та перейменування географічних об'єктів.

Географічні назви виявляються документами відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також картографічними, статистичними, архівними, енциклопедичними, довідковими та історичними джерелами.

Виявлення географічних назв, не зафіксованих у документах чи історичних джерелах, здійснюється шляхом опитування, у тому числі за допомогою засобів масової інформації, населення, яке проживає на даній території, краєзнавців, географів, істориків та інших фахівців, під час картографування території або проведення топонімічних досліджень.

Назва, яка присвоюється географічному об'єкту, повинна відображати найбільш характерні ознаки цього об'єкта, враховувати географічні, історичні, природні та інші умови місцевості, де він розташований, думку населення, яке проживає на цій території, вписуватися в існуючу систему назв цієї території і складатися з мінімальної кількості слів.

Географічним об'єктам можуть присвоюватися імена вчених, дослідників та інших осіб, які брали участь у їх відкритті, вивченні, створенні або заснуванні.

Імена видатних державних або громадських діячів, представників науки, культури чи інших осіб, діяльність яких не пов'язана з відповідними географічними об'єктами, можуть присвоюватися посмертно, і лише у виняткових випадках з урахуванням думки більшості населення, яке проживає на території, де розташовані ці об'єкти. Врахування думки більшості населення здійснюється відповідно до закону про референдуми.

Назви адміністративно-територіальних одиниць, як правило, повинні бути похідними від найменування тих адміністративних одиниць, які є їх адміністративними центрами, або географічного чи історичного найменування тієї частини території, де розташовані ці адміністративно-територіальні одиниці.

Назви залізничних станцій, портів, пристаней, аеропортів та інших об'єктів транспорту, як правило, повинні бути похідними від назв населених пунктів або їхніх частин, у яких або поряд з якими вони розташовані. Зазначені об'єкти транспорту, розташовані поза населеними пунктами, як правило, найменовуються з урахуванням назв найближчих значних географічних об'єктів.

Присвоєння однієї і тієї ж назви кільком однорідним географічним об'єктам у межах одного населеного пункту або району не допускається.

Забороняється присвоювати географічним об'єктам назви, які є іменами або псевдонімами осіб, які обіймали керівні посади у комуністичній партії (посаду секретаря районного комітету і вище), вищих органах влади та управління СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних та автономних радянських республік (крім випадків, пов'язаних з розвитком української науки та культури), працювали у радянських органах державної безпеки, назви СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних радянських республік та похідні від них, а також назви, пов'язані з діяльністю комуністичної партії, встановленням радянської влади на території України або в окремих адміністративно-територіальних одиницях, переслідуванням учасників боротьби за незалежність України у XX столітті (крім пам'ятників та пам'ятних знаків, пов'язаних з опором та вигнанням нацистських окупантів з України або з розвитком української науки та культури).

{Статтю 5 доповнено новою частиною згідно із Законом № 317-VIII від 09.04.2015}

Перейменування географічних об'єктів здійснюється у випадку:

повторення назв однорідних географічних об'єктів у межах однієї адміністративно-територіальної одиниці;

необхідності повернення окремим географічним об'єктам їхніх історичних назв;

істотної зміни функції або призначення географічного об'єкта;

необхідності приведення назви географічного об'єкта у відповідність із вимогами Закону України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки".

{Частина одинадцята статті 5 в редакції Закону № 317-VIII від 09.04.2015}

Перейменування географічних об'єктів здійснюється з урахуванням думки більшості населення, яке проживає на території, де розташовані ці об'єкти, відповідно до закону про референдуми. Перейменування географічних об'єктів, пов'язане з необхідністю приведення назв таких географічних об'єктів у відповідність із вимогами Закону України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки", здійснюється у порядку, встановленому Законом України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки".

{Частина дванадцята статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом № 317-VIII від 09.04.2015}

Стаття 6. Унормування географічних назв

Географічні назви виконуються державною мовою.

Застосування мов у географічних назвах визначає Закон України "Про забезпечення функціонування української мови як державної".

{Стаття 6 із змінами, внесеними згідно із Законами № 5029-VI від 03.07.2012, № 5462-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 2704-VIII від 25.04.2019}

Стаття 7. Органи, які здійснюють найменування та перейменування географічних об'єктів

Найменування та перейменування географічних об'єктів у межах визначених законом повноважень та відповідно до вимог цього Закону здійснюють:

Верховна Рада України - щодо найменування та перейменування одиниць адміністративно-територіального устрою України (шляхом внесення змін до Конституції України, населених пунктів і районів, а також географічних об'єктів, створених за рішеннями Верховної Ради України;

{Абзац третьої частини першої статті 7 виключено на підставі Закону № 5462-VI від 16.10.2012}

Кабінет Міністрів України - щодо географічних об'єктів, створених відповідними рішеннями Кабінету Міністрів України, географічних об'єктів, розташованих на територіях декількох одиниць адміністративно-територіального устрою України, а також географічних об'єктів Землі, відкритих або досліджених українськими дослідниками і вченими за поданням спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань географічних назв;

Київська та Севастопольська міські ради - щодо географічних об'єктів, розташованих на території міста, у випадках та в порядку, встановлених відповідними законами;

Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні ради - щодо географічних об'єктів, розташованих на території кількох районів у межах відповідно Автономної Республіки Крим чи області;

районні ради - щодо географічних об'єктів, розташованих на території кількох сіл, селищ чи міст у межах відповідного району;

сільські, селищні, міські ради - щодо географічних об'єктів, розташованих відповідно на території села, селища, міста.

Рішення щодо найменування та перейменування географічних об'єктів набирають чинності одночасно з набранням чинності відповідно законом про Державний бюджет України, рішеннями Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських рад про бюджети на відповідний рік, якими передбачаються видатки, пов'язані з таким найменуванням та перейменуванням.

Стаття 8. Порядок найменування та перейменування географічного об'єкта

Пропозиції щодо найменування та перейменування географічного об'єкта з необхідним обґрунтуванням, картографічними матеріалами, розрахунками та кошторисами витрат, пов'язаних з таким найменуванням та перейменуванням, у межах, визначених законом, можуть вносити органи влади, підприємства, установи, організації та громадяни України.

Пропозиції щодо найменування та перейменування географічного об'єкта вносяться до відповідних органів, зазначених у статті 7 цього Закону. Розгляд таких пропозицій, якщо інше не передбачено Конституцією України та законом, обов'язково має здійснюватися з урахуванням відповідно:

пропозицій відповідних рад - щодо найменування та перейменування географічних об'єктів, розташованих на території кількох адміністративно-територіальних одиниць;

висновку центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері транспорту - щодо найменування та перейменування залізничних станцій, портів, пристаней, аеропортів та інших об'єктів транспорту;

{Абзац третьої частини другої статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

висновку відповідних центральних органів виконавчої влади - щодо найменування та перейменування гідровузлів, водосховищ, каналів, родовищ корисних копалин, інших подібних об'єктів, територій, об'єктів природно-заповідного фонду тощо.

Пропозиції та рішення щодо найменування та перейменування географічних об'єктів направляються у встановленому порядку на відповідну експертизу.

Географічні об'єкти, що утворюються за рішенням Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, найменовуються відповідними рішеннями про їх утворення згідно з вимогами цього Закону.

{Частина четверта статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

Перейменування географічних об'єктів, пов'язане з необхідністю приведення назв таких об'єктів у відповідність із вимогами Закону України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки", здійснюється з урахуванням особливостей, установлених Законом України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки".

{Статтю 8 доповнено новою частиною згідно із Законом № 317-VIII від 09.04.2015}

Пропозиції та рішення органів державної влади щодо найменування або перейменування географічних об'єктів направляються на відповідну експертизу до спеціально уповноваженого органу з географічних назв у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Порядок найменування та перейменування географічних об'єктів, що складають систему адміністративно-територіального устрою України, визначається окремим законом.

Стаття 9. Облік назв географічних об'єктів. Державна реєстрація географічних назв

Назви географічних об'єктів, що знаходяться на території України, а також назви географічних об'єктів інших країн світу, які використовуються в Україні, підлягають обліку та державній реєстрації.

Державну реєстрацію географічних назв здійснює спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань географічних назв.

Облік назв географічних об'єктів, крім спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань географічних назв, здійснюють також органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, до повноважень яких належить здійснення найменування та перейменування географічних об'єктів.

Порядок створення та ведення Державного реєстру географічних назв, а також надання інформації щодо встановлення географічних назв для їх реєстрації визначається Положенням про Державний реєстр географічних назв, яке розробляється спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань географічних назв, за погодженням із центральними органами виконавчої влади, що реалізують державну політику економічного розвитку, державну фінансову політику, та Антимонопольним комітетом України, і затверджується Кабінетом Міністрів України.

{Частина четверта статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, наукові та інші установи й організації в межах своїх повноважень можуть видавати офіційні каталоги, довідники географічних назв, зміст яких затверджується (погоджується) спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань географічних назв.

Стаття 10. Використання та збереження географічних назв

Географічні назви, встановлені згідно з цим Законом, є обов'язковими для застосування органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, засобами масової інформації, а також у навчальних, картографічних, довідкових, енциклопедичних виданнях, оголошеннях, рекламах, вивісках, дорожніх показниках, поштових відправленнях та інших сферах їхнього офіційного застосування.

Назви географічних об'єктів України як складова частина історичної і культурної спадщини Українського народу - громадян України всіх національностей охороняються державою.

Стаття 11. Державний контроль за встановленням, унормуванням, обліком, реєстрацією та збереженням географічних назв

Державний контроль за встановленням, унормуванням, обліком, реєстрацією та збереженням географічних назв здійснюється:

відповідними центральними органами виконавчої влади;

спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань географічних назв;

місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування в межах їх територій та повноважень.

Стаття 12. Фінансування діяльності, пов'язаної із встановленням, унормуванням, обліком, реєстрацією та збереженням географічних назв, створенням та веденням Державного реєстру географічних назв

Фінансування діяльності, пов'язаної із встановленням, унормуванням, обліком, реєстрацією та збереженням географічних назв, а також створенням та веденням Державного реєстру географічних назв, здійснюється за рахунок бюджетних коштів та інших джерел, не заборонених законодавством України.

Найменування або перейменування географічних об'єктів за пропозицією органу місцевого самоврядування здійснюється за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету.

Найменування або перейменування географічних об'єктів за пропозицією органу виконавчої влади здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, передбачених на фінансування діяльності зазначеного органу.

Найменування або перейменування географічних об'єктів за пропозицією підприємств, установ, організацій та громадян України може здійснюватися за рахунок коштів відповідного бюджету або за рахунок коштів підприємств, установ, організацій та громадян України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 13. Міжнародне співробітництво з питань встановлення, унормування, обліку, реєстрації, використання, збереження географічних назв, створення та ведення Державного реєстру географічних назв

Міжнародне співробітництво з питань встановлення, унормування, обліку, реєстрації, використання, збереження географічних назв, створення та ведення Державного реєстру географічних назв здійснюється відповідно до нормативно-правових актів України та міжнародних договорів України.

Держава сприяє міжнародному співробітництву з питань встановлення, унормування, обліку, реєстрації, використання, збереження географічних назв, створення та ведення Державного реєстру географічних назв.

Співробітництво з органами, діяльність яких пов'язана з встановленням, унормуванням, обліком, реєстрацією, використанням, збереженням географічних назв, створенням та веденням реєстру географічних назв, топонімічними та подібними службами, науково-дослідними центрами зарубіжних країн, міжнародними та громадськими організаціями, фондами забезпечується і координується спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань географічних назв за погодженням з Міністерством закордонних справ України.

Стаття 14. Відповідальність за порушення законодавства про географічні назви

Особи, винні у порушенні законодавства про географічні назви, несуть відповідальність відповідно до законів України.

Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом:

підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

відповідно до своєї компетенції забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування центральними і місцевими органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

Президент України

В.ЮЩЕНКО

**м. Київ,
31 травня 2005 року
№ 2604-IV**

Публікації документа

- **Голос України** від 06.07.2005 — № 121
- **Урядовий кур'єр** від 06.07.2005 — № 122
- **Відомості Верховної Ради України** від 08.07.2005 — 2005 р., № 27, стор. 1121, стаття 360
- **Офіційний вісник України** від 15.07.2005 — 2005 р., № 26, стор. 12, стаття 1483, код акта 32832/2005

